

Jelena Vukadinović, LLM
Mirjana Glintić,
Institut za uporedno pravo, Beograd

PRIKAZ KNJIGA

„Očuvanje mira u Bosni “ i „Kosovo- rezultat 1999-2009“

Knjige „Očuvanje mira u Bosni“ („Saving Peace in Bosnia – myths, challenges, opportunities“) i „Kosovo- rezultat (Kosovo The Score) 1999-2009“ objavljene su od strane Lord Bajron Fondacije za balkanske studije uz podršku Američkog Saveta za Kosovo. Fondaciju za balkanske studije je 1994. godine osnovao Sir Alfred Sherman. Zamišljena je kao istraživački centar, koji je posvećen izučavanju Balkana i svih njegovih aspekata.

Publikacija „Kosovo- rezultat 1999-2009“ objavljena je u saradnji Lord bajron Fondacije za balkanske studije i Američkog Saveta za Kosovo. Savet je osnovan kao američka neprofitna organizacija sa glavnim ciljem promovisanja i boljeg razumevanja prilika na Kosovu kroz pružanje informacija i analiza od strane zvaničnika zakonodavne i izvršne vlasti američke države.

Autorke prikaza ovih publikacija pokušaću da na objektivan i nepristrasan način prikažu ove publikacije, navodeći zajedničke ideje i pojedinačna poimanja konkretnih autora.

Publikacija „Očuvanje mira u Bosni“ sastoji se od deset tekstova, koji su predstavljeni na konferencijama Lord Bajron fondacije u Torontu, Beogradu i Vašingtonu tokom 2009. godine.

Autori tekstova su Steven E. Meyer : „Does Bosnia need a „Second Dayton“?“, James Bissett: „A new Bosnian crisis“, Doug Bandow: „Leave the Balkans to the Balkans“, Ronald L. Hatchett: „A matter of principle: Bosnia and the EU“, James George Jatras: „America’s last Balkan adventure“, William Lind: „Fourth generation war and Balkan folly“, John Laughland : „Srebrenica ‘genocide’: totem for the new world order“, Gregory Davis: „Islam,

the West and Orthodoxy“, Srdja Trifković: „Afterword: causes and legacy of the Bosnianwar“ i Sir Alfred Sherman: „Appendix: America’s Bosnian war“. Ova knjiga ispituje motive i moguće posledice koje mogu proizaći iz politike Sjedinjenih Američkih Država prema Bosni i Hercegovini. Dejtonskim sporazumom 1995. godine je stvorena Bosna i Hercegovina, koja se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Jedno se ne može poreći- Dejtonski sporazum je potpisnicama obezbedio osnovnu sigurnost i određeni stepen samouprave. Stabilnost uspostavljenu u Bosni, počev od 2009. godine narušavaju političke snage iz Vašingtona svojim insistiranjem na unošenju izmena u Dejtonski sporazum. Glavni smer izmena Sporazuma bi bio povećanje centralizacije u BiH na račun smanjenja autonomije 2 postojeće entiteta, što bi, po mišljenju autora tekstova iz ove knjige, imalo negativne posledice samo na Republiku Srpsku. Opšte mesto u knjizi „Očuvanje mira u Bosni” jeste stav da Sjedinjene Američke Države ne bi trebalo da se ponovo „angažuju” u Bosni i Hercegovini i da „Balkan treba ostaviti Balkancima”.¹ Marta 2009. godine Krizna grupa je sastavila spisak predloga i preporuka Bosni, zahvaljujući kojima bi mogla da prevaziđe rezidualne probleme. Autor teksta „Does Bosnia need a ”Second Dayton”?” smatra da insistiranje na „drugom Dejtonu” od strane Amerike znači samo odlučnost međunarodne zajednice da ubrzaju proces uspostavljanje kontrole i upravljanja ekonomskim i političkim procesima u Bosni i Hercegovini. Ova odlučnost se zasniva na tradicionalnom modelu vladanja, po kojem su velike sile te koje će odrediti kako treba da funkcioniše jedna manja politička zajednica. Za vreme Klintonove vlasti, Balkan je bio jedno od najvažnijih pitanja američke spoljne politike. Dok je Buš bio na vlasti, na dnevni red su došla neka nova pitanja. Steven E. Meyer pretpostavlja da je Buš odlučio da se povuče sa Balkana samo zato što je tada bilo novih teritorija na koje je trebalo primeniti tradicionalni model upravljanja. Dolazak Obame je ponovo aktuelizovao pitanje BiH u SAD-u. Određeni političari Zapadne Evrope su ponovo dali primat Bosni jer su shvatili da ne samo da se ne napreduje onako kako su oni zamišljali da će biti po zaključenju Dejtonskog sporazuma, već i da se nazaduje, a sve to kao posledica nezanimanosti Buša i „loše“ politike Milorada Dodika u RS. Kao što navodi Doug Bandow u svom tekstu „Leave the Balkans

¹ „Leave the Balkans to the Balkans”, Doug Bandow, 27-34

to the Balkans”, Dodika, koji je u početku bio predviđen da služi ostvarenju interesa EUa i SAD-a, sada Radio Slobodna Evropa i Ričard Holbruk označavaju kao najveći problem u Bosni. Čak i Evropljani strahuju od pokušaja da Vašington preuzme kontrolu nad Bosnom jer je pitanje kako će Bosna, uopšte, opstati, kao prava država jer većina Hrvata i Srba iz Bosne oseća mnogo veću povezanost sa susednim zemljama, u kojima žive pripadnici njihovih etničkih zajednica. Tako da teza koji zastupaju i Steven E. Meyer i Doug Bandow jeste da neuspeh BiH leži u nesposobnosti(ili nemogućnosti) da se shvati princip i priroda multietničkih zajednica, nazavisno od Buša i Dodika. Jer, princip samoopredeljenja ne može biti tek tako ugušen nečijom „diktaturom”. Ipak je došla nova era, a sa njom i potreba da se napusti dotadašnji model upravljanja. Steven E. Meyer, stoga smatra da bi to zahtevalo ukidanje Kancelarije Visokog predstavnika u BiH i Komiteta za implementaciju mira jer predstavljaju „teg” ostvarenju principa samoopredeljenja.

Skoro svi autori insistiraju na principu samoopredeljenja kao osnovnom za dalje organizovanje i funkcionisanje Bosne. Ali, kao što primećuje Ronald L. Hachett u tekstu „A matter of principle: Bosnia and the EU”, Zapad u svojoj politici prema Balkanu nema konzistentni princip. Kada su Hrvati i Slovenci jednostrano proglasili nezavisnost, EU i SAD su to pravdali principom samoopredeljenja. Isto je bilo i sa BiH. Ali, kada su Srbi i Hrvati u Bosni hteli da primene isti princip, iz EUa je stigao negativan odgovor. Sada nije imalo mesta primeni principa samoopredeljenja. Taj princip zamenjen je principom multikulturalnosti. Novi preokret u politici Zapada nastupa na Kosovu. Ovog puta sva dešavanja(od etničkih sukoba Srba i Albanaca do proglašenja nezavisnosti Kosova) pravdaju se, ponovo, principom samoopredeljenja. Ronald L. Hachett zaključuje da svaki put kada su Srbi hteli da se pozovu na princip samoopredeljenja, dolazilo je do njegove zamene principom multikulturalnosti. Iz toga Ronald L. Hachett izvodi zaključak da Bosna ima budućnost samo ako prisupi Evropskoj uniji kao zemlja sa centralizovanom vlašću, poštujući princip multikulturalnosti.

Publikaciju pod nazivom „Kosovo : rezultat 1999-2009“ čini skup članaka sakupljenih u zborniku radova pisanih od strane istaknutih istraživača iz Sjedinjenim Američkim Država povodom desetogodišnjice bombardovanja Srbije od strane NATO saveza. Iako raznorodni, po tematici koju obrađuju i po prostoru sa koga dolaze njihovi autori, sve priloge karakteriše nastojanje da se nezavisnim i

objektivnim pristupom dopuni mozaik o stanju na Kosovu i Metohiji, gledano kroz prizmu ljudi koji su na direktan ili indirektan način učestvovali u kreiranju istorije.

Publikaciju čini 12 članaka, četiri priloga i predgovora, pisanih od strane uvažanih novinara, publicista ali i ljudi bliskih političkim zvaničnicima Sjedinjenih Američkih Država, i to od sledećih radova: Sir Alfred Sherman: „Kosovo and the American Century“, Doug Bandow: „Washington’s destabilizing Crusade“, James George Jastras: „Independent Kosovo: A Failure and the Mystery of the U.S. Balkan Policy“, Julia Gorin: „Racak: The Hoax that Ignited a War“, Mary Wals: „An observer at a Crow’s Court: A Personal Memoir of Kosovo, 1999-2009“, Ronald I. Hatchett: „The Rambouillet Ultimatum“, Jurgen Elsasser: „The Debate on NATO’s Ground War“, Srdja Trifković: „The Green Corridor in the Balkans“, Raphael Istaeli: „Serbia, Israel and the Islamic Challenge“, Diana Johnstone: „The Fools’ Crusade Continues“, Gregory R. Copley: „Kosovo: To What End?“, Pogovor je pisan od strane Gregory M. Davis „Imperial Democracy and Global Jihad“, dodatak I : „Historical Background“, Frances Maria Peacock: „An afterthought on History: A War For Human Rights?“, prilog II : Thomas Fleming: „Kosovo and American Century“, prilog III : Michael Stenton: „Afterword to the Kosovo Dossier“. Predgovor ovom zborniku napisao je Ambasador James Bissett.

Prilike koje su vladale na Kosovu i Metohiji u vreme i nakon bombardovanja su analizirane iz različitih uglova i sa različitim metodološkim pristupom, zavisno od njihove sadržine i afiniteta njihovih autora, ali uglavnom sa političkog aspekta, dok su pravni aspekti istaknuti samo u nekim radovima koji se tiču priznavanja nezavisne države Kosovo. Kao zajednička ideja, u publikaciji, se proteže osuda načina sticanja nezavisnosti, u prilog čega su samo prividno tražena opravdanja u zaštiti ljudskih prava manjina. U prilog ovog stava se navodi da je međunarodna zajednica primenjivala dvostruke aršine, kad je trebalo štititi interese ostalog neoliberalnog življa na Kosovu i Metohiji.

Drugi zaključak, koji se može izvesti, a koji provejava u tekstovima, tiče se vodeće uloge SAD u vođenju globalne politike, koju, pokazalo se to i u ratu na Kosovu i u kasnijim američkim intervencijama, ne opredeljuje ličnost Predsednika, niti stranka iz koje dolazi, već dalekosežni i strateški ciljevi.

U knjizi je na kritički način pisano i o pravnim argumentima koji su isticali u prilog kasnije proglašene nezavisnosti Kosova, a posebno se ukazuje na značaj i nesagledive posledice koje takav način priznanja može imati za razvoj budućih međunarodnih odnosa i stabilnosti u brojnim državama. Da vlasnici sudbine Kosova ne mare mnogo za pravila međunarodnog prava pokazali su ne samo samom agresijom izvršenom bez valjane odluke Saveta bezbednosti, već i u pogledu načina pružanja logističke i svake druge podrške kod proglašavanja nezavisnosti Kosova. Otuda se postavlja pitanje, da li je agresija NATO saveza zaista imala za cilj zaštitu pojedinačnih prava manjina, i da li je ta briga bila usmerena na ugrožene pojedince ili na stvaranje terena za proglašenje nove države koja će biti nezavisna od Srbije, ali potpuno zavisna od njenih "oslobodilaca." Odgovor na ovo pitanje daje predsednik Rockford instituta, Thomas Fleming, koji u svom prilogu objašnjava da rat na Kosovu nije bio rat zarad poštovanja ljudskih prava, već poslednji u nizu imperijalističkih akcija Amerike koja je počela sa Kubom i Filipinima .

Da li priznanje Kosova od strane 55 država Ujedinjenih Nacija od ukupnih 192, dovoljan uslov da se teritorija jedne države proglasi za nezavisnu? Jedan od autora, James Jatras, direktor Američkog Saveta za Kosovo, smatra da priznavanje dela suverene države kao nezavisne, od strane ovih država nije dovoljan preduslov za stvaranje suverene države, a kao razloge koji su doveli do intervencije Amerike na teritoriji Srbije, autor navodi sledeće:

1) Albanski lobi koji postoji u Americi i gotovo nepostojanje kruga ljudi koji bi lobirali za srpske interese. Autor navodi da je Amerikom zavladao rusofobija koja se reflektuje i u srbofobiju, a kao krajnji cilj ima strah od pravoslavlja. U tom kontekstu valja posmatrati i razumeti bojazan SAD od dominacije Rusije na prostoru Balkana i transformaciju NATO saveza od odambambenog u ofanzivni savez kojom SAD kao produženom rukom ostvaruje svoje interese i u Evropi i kreira novi globalistički svet pretvaranjem Evrope u koloniju Amerike.

2) Politika koja je vođena godinama unazad od strane američkih političara, ali i nemogućnost i nepostojanje interesa da se odustane od takve politike. Nesumljivo je da se jedan vid takve spoljne politike vodio decenijama unazad. Stoga ne bi trebalo zanemariti činjenicu da je upravo sadašnji državni sekretar, gospođa Klinton jedna od ključnih Obaminih osoba u vođenju politike Amerike.

3) Naklonost Amerika ka islamskoj zajednici čiji razlozi su duboki i istorijski (autor navodi neke događaje u Obaminoj prošlosti)

Kao zajednički stav svi autori publikacije navode uticaj medija i propagande koja se vodila i vodi protiv srpskog naroda u zemljama Evrope i Amerike.

U jednom od članaka, autorka Julia Gorin navodi svoja iskustva tokom boravka na Kosovu, postavljajući značajno pitanje: da li se Račak dogodio i na koji način?

Autor „Zelene transverzale“, Srđa Trifković u svom radu ukazuje na stvaranje muslimanskog entiteta koji svoju trasu proteže kroz Bosnu, Kosovo i Makedoniju stvarajući pogodnu poziciju za delovanje na teritoriji Zapadne Evrope preko Bakana. Njegovo mišljenje deli i Sir Alfred Sheman u svom prilogu.

Autor se bavi i demografskom slikom stanovništva, navodeći da nije slučajno da se muslimanska populacija u Bugarskoj naseljava uglavnom na teritoriji koja se graniči sa Makedonijom, kao i da treba obratiti pažnju na muslimansko stanovništvo u Makedoniji.

Kao jedno od pitanja koje valja posebno istaći u budućnosti, se odnosi na sastav i položaj populacije u mestima koja se nalaze u Sandžaku (Priboj, Nova Varoš i Prijepolje), ali i u Pljevljima u Crnoj Gori, budući da se nalaze na putanji „zelene transverzale“.

U knjizi se mogu naći i odgovori na pitanja "šta predstavlja Kosovo za SAD? Da li je oduzimanje korena srpske civilizacije opravdan razlog za stvaranje NATO vladavine bez granica?", ali su u knjizi otvorena i brojna druga pitanja, čije odgovore čitaoci mogu izvesti nakon čitanja ove zanimljive publikacije.

Stoga sa punim uverenjem preporučujemo ove publikacije, kao deo svedočenja sa strane, o jednom za Srbiju vrlo važnom i, na žalost, tragičnom delu istorije.